

GEMEENTE

7. Balans en overzicht van baten en lasten

ACTIVA (bedragen x €1.000)	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa	10.485		552	
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	498		522	
kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald activum	15		30	
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	9.973		0	
Materiële vaste activa	210.462		192.493	
Investerings met een economisch nut:				
gronden uitgegeven in erfpacht	0		27.224	
Investerings met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	34.456		33.892	
Investerings met een economisch nut	156.401		114.240	
Invest. in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	19.606		17.138	
Financiële vaste activa	436.912		467.428	
Kapitaalverstrekkingen aan:				
deelnemingen	644		644	
gemeenschappelijke regelingen	129		129	
Leningen aan:				
woningbouwcorporaties	391.007		402.813	
deelnemingen	191		195	
Overige langlopende leningen	42.521		58.856	
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1jr of langer	2.421		2.349	
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0		2.442	
Totaal vaste activa	657.859		660.474	
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden	99.381		93.001	
Grond- en hulpstoffen:				
niet in exploitatie genomen bouwgronden	0		10.000	
overige grond en hulpstoffen	0		9.843	
Overige:				
onderhanden werk, incl. bouwgrond in exploitatie:	99.334		73.092	
gereed produkt en handelsgoederen	47		66	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	29.593		31.979	
vorderingen op openbare lichamen	12.442		9.909	
RC verhouding met het Rijk	4.197			
RC met niet-financiële instellingen	3.310		12.778	
Overige vorderingen	9.563		9.210	
Overige uitzettingen	81		81	
Liquide middelen	1.870		1.790	
Kassaldi	96		96	
Banksaldi	1.774		1.694	
Overlopende activa	19.667		15.168	
Nog te ontvangen bedragen	0		13.807	
de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	4.850		204	
overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	14.817		1.157	
Totaal vlottende activa	150.511		141.938	
Totaal generaal	808.371		802.412	

PASSIVA (bedragen x €1.000)	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen:		44.426		41.479
algemene reserve	17.774		12.561	
Bestemmingsreserves	20.526		32.230	
Gerealiseerde resultaat	6.126		-3.312	
Voorzieningen		47.149		24.698
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	31.792		7.643	
Voorziening ter egalisatie van kosten	2.831		3.313	
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	12.526		13.743	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		660.282		668.203
Obligatieleningen	0			
Onderhandse leningen van:				
binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	10.000		10.000	
binnenlandse banken en ov. financiële instellingen	635.222		636.583	
overige binnenlandse sectoren	0		6.543	
buitenlandse instellingen, fondsen, banken en ov. sectoren	15.000		15.000	
waarborgsommen	60		77	
Totaal vaste passiva		751.857		734.380
VLOTTENDE PASSIVA				
netto vlottende schulden met een rentetyp looptijd korter dan 1 jaar		11.411		21.306
Overige kasgeldleningen	0		15.000	
Overige schulden	11.411		6.306	
Overlopende passiva		45.104		46.726
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend jaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerd verplichtingen van vergelijkbaar volume	36.884		36.353	
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een spec. Bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	7.265		9.070	
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	955		1.303	
Totaal vlottende passiva		56.514		68.031
Totaal generaal		808.371		802.412

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1.1 Inleiding:

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 22 oktober 2014 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

1.1 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening:

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden daarentegen overeenkomstig de voorschriften van het BBV toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdperiode van vier jaar gehanteerd. Door de invoering van het IKB is voor de overlopende vakantiegelden een verplichting in de jaarrekening opgenomen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het besluit tot toekenning aan het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De eindresultaten van de vastgestelde grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve grondexploitatie. De verrekening is in de meerjarenraming gefaseerd in het jaar dat verwacht wordt dat de grondexploitatie kan worden afgesloten. In enkele gevallen vindt er een tussentijdse verrekening plaats. Een tussentijdse verrekening kan alleen plaatsvinden, wanneer er aan onderstaande regels wordt voldaan:

- 2 Verliezen zullen worden genomen in het jaar waarin deze tot uitdrukking komen (onafwendbaar zijn);
- 3 Zekere winsten (> € 500.000,-) zullen voortijdig (is voor einde looptijd) worden genomen. Er is in elk geval sprake van een "zekere" winst, indien:
  - Het betreffende complex in het meest recente verslagjaar een negatieve boekwaarde kent
  - De omvang van de nog te verwachten uitgaven geringer is dan de betreffende boekwaarde

De balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en samenstelling van het vermogen, zowel per balansdatum alsmede de cijfers van de balans van het vorige begrotingsjaar (artikel 30 BBV). De balans bestaat uit Activa en Passiva.

Activa wordt onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid van de gemeente al dan niet duurzaam te dienen. Passiva wordt onderscheiden in vast en vlottend.

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiele en de financiële vaste activa (artikel 33 BBV).

1.1 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn, evenals materiële vaste activa, niet financieel van aard. Ze zijn niet tastbaar, in tegenstelling tot materiële vaste activa. Alle activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (artikel 63 BBV), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (incl. de betaalde boetrente) worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven. Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boetrente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden volledig afgeschreven in maximaal 5 jaar.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage verminderd met de afschrijvingen. Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa (inclusief Software) zijn te onderscheiden in investeringen met een economisch nut (het is verhandelbaar / kan opbrengst genereren). Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (deze categorie is m.i.v. 2014 in de jaarrekening verwerkt). Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut (artikel 35 BBV).

- *Activa met een economisch nut* zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
- *Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven* zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Tevens zijn de uit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.
- *Activa in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut* worden gewaardeerd tegen historische kostprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

In de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo" en de "Nota Activabeleid" zijn de regels omtrent waarden en afschrijven van activa nader vastgelegd.

In beginsel wordt lineair afgeschreven. Slechts in incidentele gevallen wordt een afwijkende afschrijvingsmethode gekozen, bijvoorbeeld omdat wet- en regelgeving dit voorschrijft of om fluctuaties in tarieven te voorkomen. Afschrijvingen geschieden op basis van een bestendige gedragslijn en zijn onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De meest gangbare afschrijvingstermijnen zijn:

Soort actief	Afschrijving
Onderzoek en ontwikkeling	20,0 %
Grond	0,0 %
Riolering	2 - 3,3 %
Openbare verlichting	4,0 %
Wegen	3,3 %
Parkeerapparatuur	6,67 - 10,0 %
Gebouwen	2,5 %
Soft- en hardware	16,6 - 33,3%

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van de eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Indien de gronden in eeuwigdurende erfpacht zijn uitgegeven vindt waardering tegen registratiewaarde plaats.

1.3 Financiële vaste activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar worden onder de financiële vaste activa opgenomen. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar behoren tot de vlottende activa.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, alsmede de verstrekte leningen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de deelneming duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs zal afwaardering tot marktwaarde plaatsvinden.

2 Vlottende activa

Onder de vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar, de liquide middelen en de overlopende activa (Artikel 37 BBV)

2.1 Voorraden

De grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, worden vermeerderd met de toegerekende algemene beheerskosten (inclusief rente) en verminderd met de gerealiseerde verkopen. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs, vindt waardering plaats tegen deze lagere marktwaarde.

De onderhanden werken incl. de bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten verminderd met de opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen en ontvangen (rijks)subsidies, dan wel de lagere marktwaarde.

Voor verwachte incurantheid van de voorraad of voor verwachte verliezen op grondexploitatie is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening is bepaald op de contante waarde van de voorraad.

2.2 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

2.3 Liquide middelen en overlopende activa.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen. Kas- en Banksaldi worden daarbij afzonderlijk opgenomen. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

3 Vaste passiva

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer (Artikel 41 BBV)

3.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen kent geen eigenstandige waardering. Feitelijk vormt het eigen vermogen de resultante van alle overige in de balans opgenomen posten, die wel een eigenstandige waardering kennen.

3.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd, o.a. o.v.v. gehanteerde rekenrente.

De voorzieningen ter egalisering van kosten stoelen op een actuele meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is het beleid ter zake nader uiteengezet.

De vorming van voorziening, dan wel een dotatie aan de reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten lasten van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

3.3 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

4 Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en de overlopende passiva.

4.1 Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar worden gesplitst in kasgeldleningen, bank- en girosaldi alsmede in overige schulden.

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.2 Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn verplichtingen jegens een derde om op een bepaalde manier te handelen of presteren. De Verplichting is in het begrotingsjaar opgebouwd en komt in een volgend begrotingsjaar tot betaling. Hieronder vallen ook van overheidswege ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Aan de passiefzijde van de balans worden buiten de balanstelling opgenomen het bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen een borgstelling of garantstelling is verstrekt (Artikel 50 BBV).

5.1 Borgstelling

Bij een borgstelling wordt altijd waarborg voor een bepaald bedrag verleend. Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

5.2 Garantstelling

Bij een garantstelling kan in principe ook een garantstelling worden gedaan zonder een maximumbedrag.

5.3 Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen

Hier wordt melding gemaakt van de financiële verplichtingen waarbij de gemeente Hengelo voor een aantal toekomstige jaren is verbonden, voor zover dit niet blijkt uit de balans.

6 Overige gegevens

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

7.2 Toelichting op de balans

(Bedragen x €.1000)

1 Vaste Activa

1.1 Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

Omschrijving Immateriële vaste activa	Boek- waarde 31-12-2015	Wijziging BBV 1	Herclassificatie lening St. Schouwborg 2	Boek- waarde 1-1-2016	Investe- ringen 2016	Verminderen			Inhaal- afschr. St. Schouw- burg	afschr. in 2016	Boekwaarde eind 2016
						Desinves- teringen	Bijdragen derden	Afwaar- dering			
Immateriële vaste activa	552	2.442	13.018	16.012	0	0	0	0	-5.067	-460	10.485
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	523			523	0	0	0	0		-25	498
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	30			30	0	0	0	0		-15	15
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0	2.442	13.018	15.460	0	0	0	0	-5.067	-420	9.973
Totaal	552	2.442	13.018	16.012	0	0	0	0	-5.067	-460	10.485

*1 Wijziging betreft wettelijke wijziging n.a.v. invoering BBV 2016/2017

*2 Wijziging betreft herclassificatie lening aan St. Schouwborg n.a.v. Jaarrekeningsoverzicht 2016

Het saldo **bijdragen aan activa in eigendom van derden** bestaat uit de bijdrage aan de Stichting Schouwborg, de bijdrage in de aankoop van de voormalige Wilhelminaschool en de bijdrage voor de kunstbaan in Enschede. In 2016 is hierop € 0,4 miljoen afgeschreven. Tot en met 2015 werden deze posten gepresenteerd onder de Overige financiële vaste activa maar door de wijzigingen in het Bbv in 2016 worden de bijdragen in activa in eigendom van derden vanaf 2016 onder de Immateriële vaste activa gepresenteerd. De verstrekte lening aan de Stichting Schouwborg is in 2016 geherclassificeerd naar Bijdragen aan activa in eigendom van derden aangezien de Schouwborg geen rente of aflossing betaalt voor de tussen 1999 en 2002 verstrekte lening. De afschrijvingen tot en met 2015 zijn door de gemeente via een bestemmingsreserve gereserveerd en via inhaalafschrijving verwerkt in 2016. Ter dekking van deze afschrijvingslasten is de bestemmingsreserve vrijgevallen. Een en ander in overeenstemming met het raadsbesluit bij de Nota Reserves en Voorzieningen 2005.

1.2 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is in onderstaand overzicht weergegeven.

Omschrijving Materiële vaste activa (M.V.A.)	Boekwaarde 1-1-2016	Stelselwijz.* NIEGG BBV 2016	Investe- ringen 2016	Verminderen 2016			afschr. in 2016	Boekwaarde 31-12-2016
				Desinves- teringen	Bijdragen derden	Afwaar- dering		
M.V.A. met economisch nut:	114.239	16.227	12.240	-830	-1.092	-2.388	-5.827	133.028
Gronden en terreinen	19.853	16.227	1.501	-795	0	-229	0	37.015
Woonruimten	0		0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	77.139		7.159	0	-1.092	-1.225	-2.853	79.128
Grond, weg en waterbouwkundige werken	593		0	0	0	0	-45	548
Vervoermiddelen	1.592		170	0	0	0	-332	1.429
Machines, apparaten en installaties	8.891		1.898	0	0	-599	-2.025	8.165
Ov. materiële vaste activa	6.171		1.514	-35	0	-335	-572	6.744
M.V.A. met econ. nut door heffingen:	33.892		1.297	-100	0	0	-633	34.456
Gronden en terreinen	147		0	0	0	0	0	147
Woonruimten	0		0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	529		0	0	0	0	-14	515
Grond, weg en water- bouwkundige werken	31.548		1.288	-100	0	0	-434	32.302
Vervoermiddelen	39		0	0	0	0	-10	30
Machines, apparaten en installaties	1.415		0	0	0	0	-119	1.295
Ov. materiële vaste activa	213		9	0	0	0	-56	166
M.V.A. met econ. nut in erfpacht:	27.224		414	-4.266	0	0	0	23.372
M.V.A. met maatschappelijk nut:	17.138		12.438	0	-9.427	0	-542	19.606
Gronden en terreinen	0		0	0	0	0	0	0
Woonruimten	0		0	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	0		0	0	0	0	0	0
Grond, weg en water- bouwkundige werken	14.742		11.949	0	-9.257	0	-456	16.977
Vervoermiddelen	0		0	0	0	0	0	0
Machines, apparaten en installaties	2.396		467	0	-170	0	-86	2.607
Ov. materiële vaste activa	0		22	0	0	0	0	22
Totaal	192.493	16.227	26.390	-5.196	-10.519	-2.388	-7.002	210.462

* Stelselwijziging betreft wettelijke wijziging n.a.v. invoering BBV 2016/2017

M.i.v. 2016 mag volgens de notitie Grondexploitaties van het BBV de voorraad Niet in Exploitatie genomen gronden (NIEGG) niet meer worden gepresenteerd onder de voorraden maar moet deze worden gepresenteerd onder de Materieel vaste activa.

Reden hiervoor is om meer helderheid te creëren; het is óf een actieve grondexploitatie en dus Bouwgronden in exploitatie (BIE) , óf niet actief en dan wordt het geplaatst onder de Materiële vaste activa. Voor een nadere toelichting van de voormalige NIEGG wordt verwezen naar bijlage 8.3.2 onder Materiële vaste activa.

De gemeente Hengelo maakt gebruik van de overgangsbepaling van het BBV die de mogelijkheid biedt om de marktwaardetoets van de NIEGG's tot en met 31 december 2019 uit te voeren. De komende jaren zal bekeken worden of er nog verder gebruik moet worden gemaakt van deze overgangsbepaling.

Desinvesteringen : betreft € 0,8 miljoen verkoop gronden.

Bijdragen derden: de bijdragen van derden betreffen voornamelijk onder

- Economisch nut: € 1,1 miljoen, met name
  - € 0,7 miljoen Project Fietsenflat Stationsplein
  - € 0,4 miljoen Project Bouw/sloop WTC MTS
- Maatschappelijk nut: € 9,0 miljoen, met name
  - € 2,0 miljoen Project HOV Enschedesestraat uitvoering
  - € 1,9 miljoen Project Uitvoering 2^e fase Sports Centre
  - € 1,1 miljoen Project Herinrichting Deurningerstraat
  - € 1,0 miljoen Project Weusthagpark Programma
  - € 1,0 miljoen subsidies derden diverse projecten

Afwaardering betreft o.a. € 0,8 miljoen vastgoed voor de verkoop van gronden en € 1,0 miljoen Twentebad. Dit betreft de afwaardering van de ketel, technische installatie, zwembadafdekking en de afwaardering van een mobiele kleedkamer.

Afschrijvingen: Dit betreft de reguliere afschrijving (± € 7,1 miljoen).

De 10 belangrijkste investeringen in materiële vaste activa in het boekjaar betreffen:

Benaming investering	Beschikbaar krediet	Totaal gerealiseerd t/m 31-12-2016	Waarvan uitgegeven in verslagjaar 2016
Nieuwbouw VMBO	13.962.103	6.991.547	4.855.652
HOV Enschede-Hengelo Kruising	3.740.563	2.648.273	2.549.075
Renovatie Twentebad fase 1 2016	1.799.497	1.232.445	1.232.445
HOV Enschedesestraat uitvoering	5.686.500	1.013.807	1.013.807
Bijdrage aan uitvoering herinrichting Deurningerstraat	1.797.631	800.000	800.000
HOV Enschedesestraat binnenstad	988.465	934.902	734.438
Sloop/Bouw WTC MTS	915.000	732.553	692.270
Software applicaties 2016	646.434	649.433	649.433

Bataafse Kamp uitbreiding `t Genseler	396.000	396.000	396.000
Hardware basis 2016	342.830	342.830	342.830

Voor een toelichting op de belangrijkste afwijkingen bij investeringen, wordt doorverwezen naar Paragraaf 6.8 Investeringen.

Erfpachten 2016

De investeringen in erfpachtgronden in 2016 bestaat uit:

Uitgegeven in particuliere erfpacht 414.375

De bijdragen derden in erfpachtgronden in 2016 bestaat uit:

Verkoop Bauhaus 4.265.847

Het belangrijkste erfpachtcontract in 2016:

Eaton 500.000

1.3 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa worden onderscheiden in kapitaalverstrekkingen, uitgegeven leningen en overige financiële vaste activa.

De kapitaalverstrekkingen zijn als volgt te onderscheiden:

Omschrijving kapitaalverstrekking	Boekwaarde					Voorziening			Balanswaarde	
	Boek- waarde 1-1-2016	Invester- ing 2016	Des- invest- ering 2016	Afschrij- vingen/ aflossingen 2016	Boek- waarde 31-12-16	Voor- ziening 1-1-2016	mutatie Voor- ziening	Voor- ziening 31-12-16	Balans- waarde 1-1-2016	Balans- waarde 31-12-16
- Deelnemingen	2.248	0	0	1.356	892	249	0	249	2.000	644
- Gemeenschappelijke regelingen	129	0	0	0	129	0	0	0	129	129
- Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.377	0	0	1.356	1.021	249	0	249	2.129	772

De gemeentelijke **deelnemingen** bestaan met name uit:

- 1 aandelen in de Bank Nederlandse Gemeenten (€ 436.000)
- 2 Twente Milieu N.V. (€ 154.000)
- 3 de aandelen Enexis verkoop vennootschap (€ 248.619)

Voor de aandelen Enexis is in het verleden een voorziening getroffen (100%) voor de afwikkeling van verplichtingen.

De voorziening voor NV Wonen boven winkels is in 2016 opgeheven.

De kapitaalverstrekking aan de **gemeenschappelijke regeling** betreffen de inleggeden in de Stadsbank Oost Nederland.

Het verloop van de verstrekte geldleningen gedurende het jaar wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving verstrekte geldleningen	Boekwaarde					Voorziening			Balanswaarde			
	Boek- waarde 31-12-2015	Wijziging lening St. Schouw- burg *	Boek- waarde 1-1-2016	Invester- ing 2016	Des- investering 2016	Afschrij- vingen/ aflossingen 2016	Boek- waarde 31-12-16	Voor- ziening 1-1-2016	mutatie Voor- ziening	Voor- ziening 31-12-16	Balans- waarde 1-1-2016	Balans- waarde 31-12-16
- Woningbouw corporaties	402.813		402.813	0	0	11.806	391.007	0	0	0	402.813	391.007
- Deelnemingen	195		195	0	0	4	191	0	0	0	195	191
- Overige verbonden partijen	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Overige langlopende lening	62.194	-13.018	49.176	0	0	3.892	45.284	3.337	-575	2.762	58.856	42.521
Totaal	465.200	-13.018	452.184	0	0	15.702	436.481	3.337	-575	2.762	461.864	433.719

* wijziging betreft de classificatie lening aan St. Schouwburg n.v. Jaarrekeningcontrole 2016

Het bedrag aan uitgezette leningen aan de Hengelose woningcorporatie Welbions bedraagt ultimo 2016 € 391 miljoen. De leningen zijn voor 100% bestemd voor investeringen in de sociale huisvesting en zijn als zodanig "staatssteunproof".

Leningen aan woningbouwcorporaties werden verstrekt tegen de leningsvoorwaarden waartegen de gemeente de lening afsluit, vermeerderd met een opslag van 0,065%.

De leningen worden gedekt door een recht van eerste hypotheek, gevestigd ten gunste van de gemeente. De overwaarde van deze hypotheek is in overeenstemming gebracht met de WSW-norm (200% van de WOZ-waarde van de woningen).

Voor de lening aan 't Heim is een voorziening getroffen. In 2016 heeft er een onttrekking plaatsgevonden aan de voorziening voor de kwijschelding van de lening aan 't Heim.

Tevens bedraagt de voorziening in algemene zin, ter dekking van de terugbetalingsrisico's voor alle overige leningen ultimo 2016 € 2,7 miljoen.

De verstrekte lening aan de Stichting Schouwburg is in 2016 geherclassificeerd van Overige langlopende leningen naar Bijdragen aan activa in eigendom van derden aangezien de Schouwburg geen rente of aflossing betaalt voor de tussen 1999 en 2002 verstrekte lening en er ligt geen terugbetalingsverplichting op de lening.

De overige financiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

Omschrijving overige financiële vaste activa	Boekwaarde					Voorziening			Balanswaarde		
	Boekwaarde 1-1-16	Wijziging BBV	Investering 2016	Desinvestering 2016	Afschrijvingen/aflossingen 2016	Boekwaarde 31-12-16	Voorziening 1-1-16	mutatie Voorziening	Voorziening 31-12-16	Balanswaarde 1-1-16	Balanswaarde 31-12-16
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jr of langer	2.349		72	0	0	2.421	0	0	0	2.349	2.421
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	2.442	-2.442	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	4.791	-2.442	72	0	0	2.421	0	0	0	2.349	2.421

* Wijziging betreft wettelijke wijziging n.a.v. invoering BBV 2016/2017

Het saldo **uitzettingen** $\geq$ **1 jaar** bestaat uit een bijdrage aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) voor het verstrekken van startersleningen.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt door een wijziging in het BBV vanaf 2016 opgenomen onder de Immateriële vast activa.

2 Vlottende activa

2.1 Voorraden

Algemeen

De waardering van de gronden in exploitatie per 31 december 2016 is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2017 en de uitkomsten van de door de gemeente uitgevoerde risicoanalyses ter zake. Dit betreft de beste inschatting op dit moment die omgeven is door de nodige risico's, aannames en veronderstellingen die periodiek (jaarlijks) zullen worden herzien. Deze periodieke herziening kan leiden tot een aangepaste waardering van de gronden in exploitatie en de hiermee samenhangende voorziening voor negatieve grondexploitaties.

De belangrijkste risico's zijn gelegen in de rente, de uitgifte prijzen en de ladder van duurzaamheid. In regionaal verband worden in het kader van de ladder afspraken over de hoeveelheid te realiseren bedrijventerrein en woningbouw. In beide gevallen is de verwachte vraag volledig ingevuld met het huidige aanbod. Er is daarmee geen ruimte voor nieuwe initiatieven.

Voor een gedetailleerde toelichting van de gehanteerde uitgangspunten alsmede risico's en onzekerheden van grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

Voor een nadere toelichting van grondexploitaties wordt verwezen naar bijlage 8.2.2 e.v. en de paragraaf grondbeleid.

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Omschrijving voorraad	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening grondexpl. 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2015	Stelselwijz.* NIEGG BBV 2016 Boekwaarde	Stelselwijz.* NIEGG BBV 2016 Voorziening	Balanswaarde 01-01-2016	Boekwaarde 31-12-2016	Voorziening grond expl.	Balanswaarde 31-12-2016
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:									
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	13.855	3.855	10.000	-13.855	-3.855	0	0	0	0
- overige grond- en hulpstoffen	22.240	12.397	9.843	-22.240	-12.397	0	0	0	0
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	127.953	54.861	73.092	3.616		76.708	135.923	36.589	99.334
- Gereed product en handelsgoederen	66	0	66	0		66	47 0		47
Totaal	164.114	71.113	93.001	-32.479	-16.252	76.774	135.970	36.589	99.381

* Stelselwijziging betreft wettelijke wijziging n.a.v. invoering BBV 2016/2017

De Niet in exploitatie genomen bouwgronden en overige grond en hulpstoffen worden door een gewijzigd BBV vanaf 2016 gepresenteerd onder de Materiële vaste activa. Exploitatie Verspreide gronden Hart van Zuid is in 2016 opgenomen onder Bouwgrondexploitatie in exploitatie (BIE).

Gereed product en handelsgoederen

Dit betreft de magazijnvoorraad van de Asveldweg, afdeling communicatie en secretarie B&W.

Onderhanden werk inclusief bouwgrond in exploitatie

Omschrijving onderhanden werk	31-12-2016	31-12-2015
Bedrijven terreinen	41.446	15.937
Gronden in exploitatie	57.888	57.155
Gronden in saneringsgebieden	0	0
Totaal	99.334	73.092
Nog te maken kosten	144.650	
Nog te verwachten opbrengsten	221.728	
Verwacht exploitatieresultaat	-22.256	

Het eindresultaat van de in exploitatie genomen gronden bedraagt -€ 22,3 miljoen op eindwaarde. Dit wil zeggen dat de verliesgevende exploitaties € 22,3 miljoen meer middelen uit de Reserve Grondbedrijf vragen dan de winstgevende exploitaties aan de reserve toevoegen.

Uit winstgevendende exploitaties vloeit € 19,5 miljoen naar de Reserve en de verliesgevende complexen vragen € 42,2 miljoen. Deze bedragen zijn de totale eindwaarden van de complexen.

Voor de te verwachten verliezen zijn voorzieningen gevormd. In totaal is € 60,2 miljoen aan voorzieningen getroffen. Hiervan is € 23,6 miljoen bestemd voor verliezen in grondexploitaties buiten de gemeentelijke administratie. Deze voorzieningen worden afzonderlijk op de balans gepresenteerd aan de passivazijde.

Voor de € 40,5 miljoen aan verliezen voor exploitaties in de gemeentelijke administratie is € 36,6 miljoen aan voorzieningen getroffen. Dit wil zeggen dat nu € 36,6 miljoen beschikbaar is om € 40,5 miljoen aan verliezen in de toekomst te kunnen betalen. Het verschil wordt in de loop van de tijd overbrugd door rentebijbeschrijvingen.

Onderstaand overzicht laat de vermeerderingen en verminderingen alsook de verwachte uitgaven en inkomsten zien.

Complex en omschrijving	Mutatie boekwaarde				Balanscorr	te realiseren kosten	te realiseren opbrengsten	Totaal tijdsinvloeden	Eindsaldi en resultaatbepaling
	Boekwaarde per 1-1-2016	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde herzieningen per 1-1-2017	Boekwaarde balans	Totaal kosten	Totaal bijdragen en verkopen	Totaal tijdsinvloeden	Verwacht eindresultaat
104 Lange Wemen	-965.020	381.661	2.800	-586.158	-586.158	1.486.323	479.037	25.114	446.242
06 't Rot	6.440.667	1.330.558	359.325	7.411.900	7.411.900	1.905.510	6.891.565	987.793	3.413.637
07 VMBO	954.810	26.472	1.389.620	-408.338	-408.338	561.905	235.123	-4.915	-86.471
21 Exploitatie-overeenkomsten	-119.435	144.058	24.623	0	0	0	0	0	0
101 Broek Noord	13.030.277	598.528	3.472.417	10.156.388	10.156.388	1.922.879	10.326.637	484.746	2.237.377
102 Broek Oost	3.555.761	108.569	542	3.663.788	3.663.788	3.299.287	7.274.814	778.345	466.606
27 M kwadraat	-68.892	-1.708	-70.600	0	0	2.797.639	1.747.600	78.131	1.128.170
36 Kristenbos	355.572	11.252	366.824	0	0	0	0	0	0
44 Veldwijk Noord	-4.423.778	1.293.456	370.049	-3.500.371	-3.500.371	9.694.794	6.616.445	19.962	-402.060
52 Dalmeiden	41.066.936	2.509.593	2.295.393	41.281.137	41.281.137	11.948.302	68.063.542	-2.107.497	-16.941.600
54 Medailon	-120.821	430.204	488.927	-179.545	-179.545	1.192.300	2.318.267	-95.608	-1.401.120
69 Brouwerijterrein	267.109	7.772	274.881	0	0	0	0	0	0
70 Hart van Zuid gemeentelijk	-119.720	467.759	348.039	0	0	0	0	0	0
701 Lansinkveld Noord	15.311.830	4.135.420	9.265.209	10.182.041	10.182.041	2.088.232	7.310.639	802.280	5.761.914
702 Langleer Erve	2.986.650	3.338.647	2.506.181	3.819.116	3.819.116	389.758	2.064.836	429.310	2.573.349
703 Hoofdinfrastructuur	-7.170.191	3.755.400	-3.640.476	225.685	225.685	3.376.824	0	417.034	4.019.543
704 Deelplan 10	5.658.511	1.691.941	3.312.697	4.037.755	4.037.755	2.407.508	2.241.800	622.892	4.826.354
711 Fase 2a Industrieplein eo	3.583.232	2.461.368	85.986	5.958.615	5.958.615	4.929.735	9.932.675	1.110.214	2.065.888
712 Vereenigingsgebouw	393.401	256.955	587.536	62.820	62.820	1.182.000	2.047.500	-128.565	-931.245
713 Noordelijke laan HvZ	-2.843.616	3.619.248	3.089.704	-2.314.072	-2.314.072	7.250.355	5.279.792	-74.454	-417.962
714 Woonstad Noord	1.771.021	377.380	-267.456	2.415.857	2.415.857	3.340.629	6.740.599	-90.582	-1.074.695
715 Zuidelijk Laan HvZ	624.676	1.257.316	1.757.582	124.409	124.409	15.506.890	11.745.044	1.139.523	5.025.778
790 Verspreide gronden Hart van Zuid	3.564.845	217.839	1.901.572	1.881.112	1.881.112	0	17.605	-360.380	1.503.127
Voorraden - Woningbouw in exploitatie	83.733.827	28.419.687	27.921.375	84.232.139	84.232.139	75.280.868	151.333.519	4.033.343	12.212.831
790 Verspreide gronden Hart van Zuid					51.405				
Voorraden - Noq te betalen "onderhanden werk"					51.405				
Woningbouw in exploitatie	83.733.827	28.419.687	27.921.375	84.232.139	84.283.544	75.280.868	151.333.519	4.033.343	12.212.831
16 Gezondheidspark	15.927.975	761.083	278.099	16.410.959	16.410.959	543.764	13.935.670	869.978	3.889.032
92 Veldkamptunnel	6.527	36.871	43.399	0	0	0	0	0	0
35 Oosterveld	16.655.847	548.145	0	17.203.992	17.203.992	768.356	17.287.967	703.578	1.387.958
84 Zuidelijke Havenweg	-1.537	9.459	0	7.922	7.922	8.670	400.000	-3.735	-387.144
96 Westermaat Campus	17.292.393	578.719	150.001	17.721.112	17.721.112	596.697	13.838.743	1.311.443	5.790.508
103 Watertorenpark	-2.973.471	1.930.233	0	-1.043.238	-1.043.238	1.090.168	183.848	-112.841	-249.759
716 Kanaalzone	866.057	515.448	42.819	1.338.686	1.338.686	1.472.307	3.306.304	-17.466	-512.776
Voorraden - Bedrijvencomplexen in exploitatie	47.773.792	4.379.958	514.318	51.639.433	51.639.433	4.479.961	48.952.532	2.750.956	9.917.819
Bedrijvencomplexen in exploitatie	47.773.792	4.379.958	514.318	51.639.433	51.639.433	4.479.961	48.952.532	2.750.956	9.917.819

Voor verdere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar paragraaf grondexploitatie alsmede bijlage 8.3.2.

2.2 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2016	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2016	Balanswaarde 31-12-2015
- Vorderingen op openbare lichamen	12.442	0	12.442	9.909
- Verstrekte kasgeldleningen	0	0	0	0
- Rekening-courant verhouding met het rijk	4.197		4.197	2.931
- Rekening-courant verhouding met niet-financiële instellingen	3.310	0	3.310	9.847
- Overige vorderingen	15.379	5.817	9.563	9.210
- Overige uitzettingen	81	0	81	81
Totaal	35.410	5.817	29.593	31.979

Ten opzichte van het vorig verslagjaar zijn de korte uitzettingen afgenomen met € 2,39 miljoen.

De toename ad € 2,5 miljoen bij de **vorderingen op openbare lichamen** bestaat voornamelijk uit:

- toename van € 1,4 miljoen aangifte omzetbelasting

De afname ad € 5,2 miljoen van de **rekening-courant verhouding** bestaat uit:

- afname van € 0,2 met de rekeningcourant verhouding met het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
- afname van € 5 met de rekeningcourant verhouding met het Ministerie van Financiën in het kader van het ingevoerde schatkist bankieren per 1 januari 2014. Het drempelbedrag begroting 2016 was 1,5 miljoen (75% van het begrotingstotaal 2016)

De toename ad € 0,3 miljoen bij de **overige vorderingen (= debiteuren)** bestaat uit de volgende voornaamste mutaties

- Debiteuren Algemeen - 1,5 miljoen
- Debiteuren WWB (Wet Werk & Bijstand) + 0,2 miljoen
- Debiteuren WMO + 2,0 miljoen
- Voorziening debiteuren + 0,4 miljoen

Per 1 januari 2014 is het verplicht schatkistbankieren van lagere overheden bij het rijk ingevoerd.

Tegoeden boven een drempelbedrag, voor de gemeente Hengelo is dat 0,75% van het begrotingstotaal oftewel 1,5 miljoen, worden dagelijks 'afgeroomd', op een aparte rekening bij huisbank BNG gestort en bij het rijk belegd. Onderstaand overzicht laat zien hoe het drempelbedrag tot stand komt, en geeft aan hoeveel middelen buiten de schatkist van het Rijk worden aangehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar		2016	
(1)	Drempelbedrag	1995			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	866	1.374	1.293	1.291
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.129	621	702	704
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	265.988			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	265.988			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1995			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	78.790	125.035	118.993	118.800
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	866	1.374	1.293	1.291

2.3 Liquide middelen en overlopende activa

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Omschrijving liquide middelen	31-12-2016	31-12-2015
Kassaldi	96	96
Banksaldi	1.774	1.694
Totaal	1.870	1.790

Hieruit blijkt dat de kas- en banksaldi op balansdatum zijn toegenomen met € 0,08 miljoen.

Overlopende activa

Van de overlopende activa kan de volgende opstelling worden weergegeven:

Omschrijving overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2016	Voorziening	Balanswaarde 31-12-2016	Balanswaarde 31-12-2015
- Nog te ontvangen bijdragen van Europese overheidslichamen	3.277		3.277	138
- Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk	0		0	
- Nog te ontvangen bijdragen overige Nederlandse overheidslichamen	1.573		1.573	204
- Nog te ontvangen bedragen overige	12.960	0	12.941	13.669
- Vooruitbetaalde bedragen	1.876		1.876	1.157
Totaal	19.687	0	19.667	15.168

Ten opzichte van het vorig verslagjaar zijn de overlopende activa toegenomen met € 4,5 miljoen.

De **balanswaarde** van € 19,1 miljoen bestaat voornamelijk uit ;

* **nog te ontvangen bedragen** (€ 12,9 miljoen) bestaande uit;

- € 7,6 miljoen nog te ontvangen rente van uitstaande geldleningen
- € 3,3 miljoen nog te ontvangen gelden debiteuren BBZ.
- € 2,0 miljoen diverse nog te ontvangen gelden, bestaande voornamelijk uit;
  - € 0,3 miljoen Belastingdienst doorschuifregeling BTW-Compensatiefonds
  - € 0,6 miljoen dividend belasting
  - € 0,5 miljoen t.b.v. afvalverwerking(o.a. afvalfonds VNG en Nedvang)
  - € 0,2 miljoen leges omgevingsvergunning
  - € 0,1 miljoen bijdrage Educatie en Communicatie 2015
  - € 0,5 miljoen exploitatie Kristenbos en Brouwerij

* **vooruitbetaalde bedragen** (€ 1,9 miljoen)

- € 1,9 miljoen diverse vooruitbetaalde bedragen, vaak betrekking hebbende op 2017 maar betaald in 2016 (of eerder), zoals;
  - € 0,3 miljoen huur stadskantoor Hazenweg (jaarlijks)
  - € 0,6 miljoen Stichting Schouwburg subsidie
  - € 0,3 miljoen diverse overige facturen
  - € 0,2 miljoen diversen onderwijs
  - € 0,2 miljoen expertisecentrum Jonge Kind
  - € 0,3 miljoen diverse subsidies

* **Nog te ontvangen overheidssubsidies;**

In mutatie van de nog te ontvangen overheidssubsidies (voor zover deze subsidie een looptijd kent over meerdere kalenderjaren) betreffen voornamelijk;

Omschrijving NTO overheidssubsidies	Boekwaarde per 31-12-2015	Toegevoegd in 2016	Vrijgevallen in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016
Nog te ontvangen bedragen Europese overheidslichamen	136	3.154	13	3.277
BOWEN	123	577		700
Eaton Hgl hout ketel	11		11	0
Eaton Hgl zonnepanelen	2		2	0
Greendeal		2.577		2.577
Nog te ontvangen bedragen Rijk	0	0	0	0
Nog te ontvangen bedragen overige Nederlandse overheidslichamen	68	1.564	58	1.573
Prj. Cultureel erfgoed Begraafplaatsen en Afrikaanderbuurt	10			10
Kwaliteit stedelijke leefomgeving prj Transformatie van de Wilderinkschool	23		23	0
Jeugdzorgbeleid in relatie tot passend onderwijs	16		16	0
Breedte Sport 2013-2014	20		20	0
NTO Prov. 519 BDU DU & Infra 2016		242		242
Rec. Deurningerstraat		165		165
NTO Prov. 550 Duurzaam Veilig 2016		277		277
NTO gem E de 503 High Tech Systems		880		880
NTO gem E`de 517 HOV Enschedesestraat				
Totaal	204	4.717	71	4.850

3 Vaste passiva

3.1 Eigen Vermogen

Het verloop van de reserves wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving	Boek- waarde 31-12-2015	Resultaat 2015	Raads- besluit jaarstukken 2015	Boek- waarde 01-01-16	Toevoegingen		Onttrekkingen		Boek- waarde 31-12-16	
					Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Via resultaat- bestemming bij het overzicht van baten en lasten	Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Via resultaat- bestemming bij het overzicht van baten en lasten		ivm met afschrijv- ingen op activa
Algemene reserves:										
Algemene reserve	12.561			10.606	0	6.771	2.442	220	0	14.716
Reserve grondexploitatie				1.954	0	7.525	0	6.422	0	3.058
Overige bestemmingsreserves	32.230			32.230	0	9.070	0	20.774	0	20.526
			870							
Bestemd resultaat 2015	0	-3.312	-3.312	-2.442						
Totaal	44.791	-3.312	-2.442	42.349	0	23.366	2.442	27.415	0	38.300

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het eigen vermogen van de gemeente Hengelo met 4,05 miljoen dit verslagjaar is afgenomen.

Hierin is nog niet verdisconteerd het nog te bestemmen resultaat van dit onderhavige verslagjaar.

De toename is voornamelijk ontstaan door :

een toename van

algemene reserve + 4,1 miljoen

Reserve Grex + 1,0 miljoen

Een afname van

Bestemmingsreserve ARI - 3,7 miljoen

Reserve lening Schouwburg - 5,3 miljoen

Toelichting op het gepresenteerde resultaat van 2015: Het resultaat van 2015 betrof € 3.312.000 nadelig waarbij een reserve voor het Sociaal Domein was voorgesteld ad € 925.000,00 en waarbij € 55.000 zou worden bestemd voor de dekking van de storm- schade 2015.

Het amendement "zorggeld blijft beschikbaar voor zorg" heeft echter het voorstel voor de in te stellen reserve Sociaal Domein doen vervallen en besloten om het gehele batig saldo op het Sociaal Domein € 4.509.000 in de algemene reserve te oormerken als "Algemene reserve zorg" en daarnaast € 2,4 miljoen te onttrekken aan de algemene reserve ter dekking van het nadelig saldo 2015.

In **hoofdstuk 8.1** is de aard en reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan toegelicht.

3.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving	Saldo 31-12-2015	Herclassificatie voorzieningen BXL en De Veldkamp	Saldo 01-01-2016	Toevoe- gingen	vrijval	Aanwen- dingen	Saldo 31-12-2016
Verplichtingen, verliezen en risico's	7.643	23.610	31.252	1.440	0	901	31.792
Egalisatie onderhoud	3.313		3.313	528	0	1.009	2.831
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	13.743		13.743	1.875	0	3.093	12.526
Totaal	24.698	23.610	48.308	3.844	0	5.003	47.149

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat de voorzieningen van de gemeente met € 22,45 miljoen dit verslagjaar zijn toegenomen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de getroffen voorzieningen voor het XL Businesspark en Industrierterrein De Veldkamp welke tot 2016 werden gepresenteerd onder de Voorraden. Omdat het hier grondexploitaties derden betreft worden deze voorzieningen geherclassificeerd onder de voorzieningen.

In **hoofdstuk 8.1** is de aard en reden van elke voorziening toegelicht, alsmede de in de loop van het jaar daarin doorgevoerde mutaties.

3.3**Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer**

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde per 01-01-2016	Vermeerderingen in 2016	Aflossingen in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016	Rente last 2016
Onderhandse leningen van:					
- binnenlandse..					
..pensioenfondsen en verz. instellingen	10.000	0	0	10.000	378
..banken en ov. financiële instellingen	636.583	20.000	21.361	635.222	24.162
..bedrijven	0	0	0	0	0
..overige binnenlandse sectoren	6.543	0	6.543	0	0
- buitenlandse instellingen	15.000	0	0	15.000	661
Door derden belegde gelden	0	0	0	0	
Waarborgsommen	77	0	17	60	
Totaal	668.203	20.000	27.921	660.282	25.201

Hieruit blijkt dat de langlopende schulden op balansdatum zijn afgenomen met € 7,92 miljoen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een nadere toelichting gegeven inzake het risicobeheer van de financieringsportefeuille van de gemeente Hengelo.

Aflossing BWS

In 2016 zijn nog verplichtingen in het kader van het Besluit Woninggebonden Subsidies uitbetaald. Na analyse van de nog openstaande balanspost is gebleken dat dit de laatste verplichtingen blijken te zijn. Daarmee komt een bedrag van € 4,674 miljoen aan langlopende schulden te vervallen.

4 Vlottende passiva

4.1 De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Omschrijving kortlopende schuld	31-12-2016	1-1-2016
Kasgeldleningen	0	15.000
Banksaldi	0	0
Overige Schulden	11.411	6.306
Totaal	11.411	21.306

Hieruit blijkt dat de kortlopende schulden op balansdatum zijn afgenomen met € 9,9 miljoen.

Kasgeldleningen: Afname van € 15 miljoen. Ultimo 2016 waren alle kasgeldleningen afgelost.

Overige schulden: Het crediteurensaldo is toegenomen met € 5,1 miljoen. Daarnaast zijn de rekening courantverhoudingen ROZ met de deelnemende gemeenten per saldo opgenomen onder Overige Schulden ad € 417.917,-- en niet apart gespecificeerd onder Overlopende passiva ad € 905.139 en onder Overige schulden € 1.323.056.

4.2 Overlopende passiva

Omschrijving overlopende passiva	31-12-2016	1-1-2016
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend jaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerd verplichtingen van vergelijkbaar volume	36.884	36.353
- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een spec. Bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	7.265	9.070
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	955	1.303
Totaal	45.104	46.726

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend jaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

De bedragen kunnen worden gesplitst in: (in miljoenen);

BTW	0,6
diversen personeel zoals loonheffing	2,8
GWS4ALL/WMO/BBZ	6,4
Nog te betalen rente geldleningen	12,0
Nog te betalen GGZ specialistisch	3,5
Nog te betalen jeugdhulp	1,0
Verplaatsen ondergrondse containers	0,2
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	0,2
IKB vakantieverplichting juni tm dec 2016	2,0
Overige	6,1

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een spec. bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren

Voor een specificatie van de posten vooruit ontvangen overheidssubsidies wordt verwezen naar de hiernavolgende staat. In deze staat worden de mutaties gepresenteerd naar overheidsinstantie.

De onderverdeling van de ontvangen voorschotbedragen voor **overheidssubsidies** is als volgt:

Omschrijving Subsidieregelingen	Boekwaarde per 01-01-2016	Ontvangen in 2016	Terug-betalingen in 2016	Vrijgevallen in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016
Vooruitontvangen bedragen Europese Unie	3.200	133		133	3.200
MFA Berflo Es BOWEN (Het mobiliseren van lokale energie-investeringen voor een warmtenet dat gebruik maakt van bio-energie en restwarmte)	3.200	133		133	3.200
Vooruitontvangen bedragen Rijksoverheid	2.636	247		383	2.500
Bio-WKK op pyrolyse-olie loc. Gezondheidspark					
Tijd. Stim.reg. Woningbouw Dalmeden	2			2	
Jongeren in Twente aan de slag					
Apparaatskostenvergoeding geluidsbelastingkaart	149			149	
Voorber. Gevelmaatregelen Deurningerstraat	54			54	
GSB-Fysiek	2.052				2.052
Tijd. Stim.reg. Woningbouw Hart van Zuid Stelplaats	100				100
Aanpak woninginbraak 2014-2015	17	10		27	
Onderwijsachterstanden beleid 2011-2014	17	30			47
RMC	96			50	47
Vorbereiding stil wegdek Enschedesestraat		38			38
Westtangent, voorber.kst, san. woningen, stil asfalt	104	3		24	83
Westtangent 2e Fase, aanvullende gevelmaatregelen	44	34		78	
Uitvoeringskosten Enschedesestraat		68			68
Vorb. Geluidsanering Deldenerstraat		66			66

Omschrijving Subsidieregelingen	Boekwaarde per 01-01-2016	Ontvangen in 2016	Terug-betalingen in 2016	Vrijgevallen in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016
Vooruitontvangen bedragen Provincie	1.779	3.434		3.766	1.448
Eaton Hgl hout ketel		60		60	
Eaton Hgl zonnepanelen		33		33	
Backbone		1.800		1.800	
Actief betrokken club	32	3		35	
Fietsen en duurzaamheid in de verbindingzone					
Cult. erfgoed Begraafplaatsen en Afrikaanderbuurt					
Plan van aanpak "F35 Hengelo Enschede, ontbrekende scf	227				227
Marskant-Berflobeek, ruimtelijke kwaliteit	125			96	29
Geluidsanering Breemarsweg(Oost), voorb., begeleiding, t	97				97
Cutuureducatie "Cultuur aan de basis"	19	25		27	16
Cutuurellips/Het verhaal van Hengelo tot 1 juli 2014	38			38	
Energieloket Hengelo 2.0	45	8		7	46
Energiebesparing bij metaalbedrijven	1				1
Externe veiligheid					
Tijd.stim.stelplaats	5				5
Kerk Bornsestraat	5				5
Kwal.sted.leefomg					
Maatschappelijke ICT diensten Overijssel, prj Langgezond.	27	14		41	
Leefbare wijken	79			28	51
Leefkwaliteit bedrijventerreinen					
Zichtwal Oele en de landschappelijke inpassing daarvan	66				66
Oplaadpunten elektrische voertuigen	20				20
Jeugdzorgbeleid in relatie tot passend onderwijs pJMP					
Prj de Wij-Landen	40	10		50	
Regeling breedtesport 2013-2014					
Tranformatie van het sociale domein	38				38
Transitie jeugdzorg 1e tranche cult. in stad Tuindorp	14				14
Twickeler Grensweg		47		47	
Gemeentelijke voorbeeldwoning		3		3	
Fiets-/wandelroute Vikkerhoek					
Verbindingszone 4e fase	542			542	
Aanpak beheersconcept Weusthag	21				21
Weusthagpark		605		605	
1e fase WTC Twente Business District	338			338	
Wonen gemeente Hengelo 2010-2015					
Stadsentrees Hengelo		50			50
Herstructurering Westermaat Zuidw.		450			450
Inbraakpreventieve maatregelen		44			44
Zoetwatervoorz. Hoge Zandgronden		6			6
Doorontwikkelingen energieloket		50			50
Samen actief		8		3	5
Sport en Jeugdhulp scoren samen		17		6	11
Stadswerkplaats 074 en Stadscheque		45			45
Procesbegel.deelproj. Westermaat		14		7	7
Leren Transformeren		21			21
Subsidie Twente Kanaal		122			122

Omschrijving Subsidieregelingen	Boekwaarde per 01-01-2016	Ontvangen in 2016	Terug- betalingen in 2016	Vrijgevallen in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016
Vooruitontvangen bedragen Gemeenten	1.375	75		560	55
Pr. 16 Gamechange Karavan	20				20
High Tech Systems Park Twente	560			560	
Prj. 16, Kwaliteitsimpuls Pastoriestraat	20				20
Prj. Oostelijke stadsentree Enschedestraat	775			775	
EXPAT		60		60	
binnenstad HeArtLane		15			15
Vooruitontvangen bedragen Waterschappen					
Beekherstel Berflobeek					
Vooruitontvangen bedragen Regio	80			18	62
Kwetsbare jongeren					
Ritmobiël	80			18	62
Totaal	9.070	3.890		5.695	7.265

5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

5.1 Gewaarborgde geldleningen

Aard instelling	Oorspr. Bedrag van de lening	Perc. Borg stelling	Betalingen gedurende 2016	Restant 31-12-2015	Restant 31-12-2016
Instellingen	54.743	100%	1.195	38.545	37.349
Particulieren	41.000	100%	2.000	10.000	8.000
Totaal	95.743		3.195	48.545	45.349

De gewaarborgde geldleningen voor particulieren betreft de door de gemeente verstrekte gemeentegaranties voor geldleningen voor het verkrijgen en verbeteren van eigen woningen. Sinds 1 januari 1995 worden ze niet meer verstrekt. De afname betreft de reguliere afloop.

5.2 Garanties

Garanties

De Regio Twente had een borgstelling afgegeven voor een tweetal geldleningen van Twence Holding BV. Het betreft de volgende leningen:

BNG 7% stand per 31.12.16: € 0,00
NWB 6,97% stand per 31.12.16: € 12.044.000

Als gevolg van de aandelenoverdracht van de Regio Twente naar de bij de regio aangesloten gemeenten zijn begin 2012 ook de borgstellingen overgegaan naar de gemeenten.

Hengelo bezit 105.681 van de 818.181 bij de regiogemeenten in bezit zijnde aandelen en staat derhalve borg voor € 1.659.000.

De kans dat Hengelo voor deze borgstelling wordt aangesproken grenst aan nihil. Vandaar dat het ook niet noodzakelijk is hiermee rekening te houden bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen of een voorziening te treffen.

De gemeente Hengelo staat behoudens bovengenoemde garantstelling niet garant voor het nakomen van verplichtingen aan derden, niet anders dan reeds in de begroting van de lopende exploitatie is afgedekt.

5.3**Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen**

De gemeente Hengelo is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

- *Huuroverkomst pand Hazenweg 121 (De Lage Landen Vastgoedfinanciering BV, vanaf 2005 FGH Bank N.V.)*

Oorspronkelijk is een overeenkomst aangegaan waarbij de gemeente het stadskantoor voor 10 jaar leest voor de periode 1 april 2003 tot 1 april 2013. De huursom bedraagt het 1e jaar € 1.250.000 (exclusief omzetbelasting) en wordt jaarlijks met 3% verhoogd, voor het eerst op 1 april 2004.

Alle verschuldigde lasten, belastingen, heffingen, verzekeringspremies, boeten en kosten terzake van het object en het gebruik daarvan, waaronder begrepen de zowel op de eigenaar als de gebruiker drukkende onroerendezaakbelasting, zijn voor rekening van de huurder.

Anticiperend op de realisatie van een nieuw stadskantoor in het centrum en de renovatie van het huidige stadhuis is de leaseovereenkomst verlengd tot 1 augustus 2018, waarbij de leasesom per 1 april 2016 € 1.365.908,75 bedraagt. Vanaf 1 april 2017 wordt laatstgenoemd bedrag jaarlijks verhoogd met een indexcijfer van 3%.

In onderstaand overzicht zijn de overige niet uit de balans blijvende verplichtingen groter dan € 200.000 opgenomen.

Werk of dienst	Verplichting	Toelichting
Lange Wemen	€ 1.700.000	Eenmalig contract; einddatum is afhankelijk van verdere besluitvorming door beide partijen
Huurovereenkomst Hazenweg	€ 1.366.000	Zie toelichting
EA huur en onderhoud MFP's	€ 650.000	verlenging van twee jaar
DVO GBT	€ 597.005	Betreft inkomsten, geen uitgaven
Exploitatie Expo	€ 579.000	Eenmalig contract voor onbepaalde tijd i.v.m. de nog niet gerealiseerde wegaanpassing.
Realisatie brouwerijterrein	€ 558.000	Eenmalig contract waarvan de einddatum is uitgesteld tot minimaal 2017
Ontwerp nieuwbouw Stadskantoor	€ 545.000	
Levering (incl. bijbehorende dienst) Notebooks, TFT scherm	€ 500.000	Einde contract, is aanbesteed in 2014 (EA)
Mobiele telefonie	€ 420.000	Contract loopt (nog 0.5 jaar)
Schoonmaakdiensten	€ 295.000	Contract tot 2017
SquitXO tbv WABO	€ 205.000	Contract loopt nog (jaarlijks met een jaar verlengd)
Essent	€ 1.004.224	Energiecontract tot 1 januari 2017

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De openstaande vakantiedagen van medewerkers op 31 december 2016 bedraagt 6.909 dagen.

Eigen bijdragen van Centraal AdministratieKantoor (CAK)

Aanvragers van een voorziening op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) zijn op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat het CAK de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdragen uitvoert. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. De gemeente kan met deze overzichten van het CAK de aantallen personen, de soort en omvang van de zorgverlening beoordelen in relatie tot de eigen WMO-administratie. Door het ontbreken van inkomensgegevens op de CAK-overzichten heeft de gemeente Hengelo onvoldoende informatie over de eigen bijdragen om de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de keuze van het CAK de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdragen te laten uitvoeren, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat de gemeente Hengelo geen zekerheid kan verkrijgen over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen.

Vennootschapsbelasting

Voor wat betreft de Vennootschapsbelastingplicht (Vpb) is er voor gekozen om de inventarisatie van de activiteiten te splitsen in twee trajecten. Er is onderscheid aangebracht tussen de grondexploitaties en de overige activiteiten van de gemeente Hengelo.

Voor wat betreft de grondexploitaties heeft de gemeente Hengelo een eerste inventarisatie uitgevoerd en deze vervolgens voorgelegd aan een extern specialist (PWC). De voorlopige uitkomst van de Quick-Scan analyse resulteert in een negatief bedrag van ongeveer € 50 miljoen. Dit betekent dat het grondbedrijf op basis van de huidige inschatting niet voldoet aan de 'ondernemingstoets' en daarmee niet Vpb-plichtig is. Ontwikkelingen in de grondexploitaties kunnen er voor zorgen dat er in de toekomst wel een Vpb-verplichting kan ontstaan.

Alle overige activiteiten van de gemeente Hengelo zijn geïnventariseerd met behulp van externe expertise (Bureau Fiscalide). Ook zij komen tot de conclusie dat de gemeente Hengelo niet vennootschapsbelasting-plichtig is. De definitieve afstemming over de Vpb met de belastingdienst moet nog plaatsvinden.